

לפני 25 שנה

במהלך הדיון טענה חברת הכנסת אסתר רויאל-נאור: "מי יעז לפרס לתת מודעה לעיתון המישרה?" במדור "מכל העני" ל"ס" דיווח על הרפובליקה של ספרד, המוזיקה בצבא בן 80 חיילים ובמישרה-חיון שבו מכהנים שני פקידים בלבד. במדור "במרחב" תוארה התיקווה שעוררה המהפכה המצרית במצרים גופה, ותהליך תואר במילים: "תאר לעצמך את מצב היהודים לפני 50 שנה, מופיע אדם כמו תיאודור הרצל, ומצויים ככת אחת את כל האידיאלים של העם היהודי..." בשער האחורי של הגיליון הופך מכתב קטנים מתוך ספרו הראשון של עמוס קינן, "בשומרים ובקרקרים", שראה אור השבוע לפני 25 שנים. בשער הגיליון: שריהחן משה שרת סופג את מהלומת ניר תוך היחסים עם ברית-המועצות, כאשר השאלה היא: "האם נחונן מישרה-חיון?"

גיליון "העולם הזה" שראה אור השבוע לפני 25 שנים בדיוק, הוקדש ברובו לתיאור ומירוט ניותוק היחסים בין ברית-המועצות לבין ישראל, אחרי פיצוץ השגרירות הרוסית בתל-אביב. הליגה ללידות ישראל-סיס-סיר ערכה הפגנת הודעה, שבראשה עמד מפקד "ההגנה" לשעבר ד"ר משה סנה, שהופיע לראשונה בלוויית שומרי-ראש אישיים, ביניהם שרי-הרדיו עמיקם גור-רביץ, שפוטרו כשל כך ממקום עבודתו ברדיו. בסופה של ההפגנה הוכאו 12 פצועים לתחנת מגן-דוד-אדום. את אווירת הטרור ששררה בארץ לפני 25 שנים, הביאה המערכת בציטוט שהובא מפיו של טוריסט אירי שאמר: "פצצה אינה מבינה במדיניות נבונה. מיבקה: אפשר להטילה על כל אחד, בכל מקום."

השבוע לפני 25 שנים היה "העולם הזה" הראשון שהביא לארץ את מישהח ניהוש הכדורגל, המכונה כיום "ספורטוט". שמו של המיבצע: "נחשוני העולם הזה". במדור "הכנסת" דיווח על דיון נוקב שערך מליאת הכנסת, לרגל הופעת שבעון המיש"טרה, "999" (אחד מראשוני המתחרים שהשילטון המפאייני ניסה לייסד נגד "העולם הזה") בעריכתו של הסופר ינאל מופתזון*.

ברית-המועצות מנתקת יחסיה עם ישראל * גופה קפואה

בארון רוסי * עמיקם גורביץ מכוטר מהרדיו *

אגדת השיר: בן-ציון סמוכה, אין כמוך...

העם

תורן ללא דגל

במשך ארבע שנים היו מאות אלפי יהודים במוסקווה רגילים ללכת מבט אל הדגל הכחול-לבן שהתנופה מעל לבית הישן. איש אינו יודע מה התרחש בארץ חם הרגעים בנפשם — בברית-המועצות אין האנשים נוטים לשפוך את ליבם בנקל. השבוע השפילו העובדים-היהודים היהודים את מבטם. הם לא היו צריכים להרים את עיניהם כדי לדעת כי הדגל נעלם. הם קראו זאת בעיתונים.

במרחק 2800 קילומטרים, בכיוון דרומי, התנוסס תורן אחר, גם הוא חסר-דגל. לפני הבניין בשרות רוטשילד בתל-אביב שם רו שוטרי מישרה-הגבולות של מישרת ישראל. הבית הוא באור מסנור בכל שעות הלילה. בקבוצת קטנות של עובדי ריש-ושבים נעצרו מולו, ונעצו מבטים סקרנים בחלונות המוארים ובשומרים היסטוריים, בגן השגרירות הסובייטית. הדגל האדום הלוהט הדגל הכחול-לבן החיוור כבר היו מוכנים במיזוודות הארוזות, מוכנים לסיסה הביתה. היה ברור שתעבורנה שנים עד שיתנוססו מחדש, האחד בארצו של האחר***.

במדינה

ימים אדומים

יום שני, היצ בפברואר, 1953. פצצה הונחה ליד קיר בית השגרירות הסובייטית בתל-אביב. שלושה פצועים, ביניהם אשת השגריר. מחוגים סובייטים אין תגובה — רישמית או אחרת.

יום שלישי, ה'טו בפברואר, 1953. המישרה עצרה 17 חשודים בהטלת הפצצה, ביניהם חברי הליגה האנטי-קומוניסטית****. בן-גוריון מסר בכנסת הודעה, שבה גינה באופן מתון את ההתנקשות.

יום רביעי, ה'י"א בפברואר, 1953. איש נפצעו בתיגרות-רחוב בתל-אביב, אחרי הפגנה פרו-סובייטית שהתקדמה ליד עבר בניין השגרירות. השגריר פאבל יירשוב קיבל מישלחת של המפגניים: אנשי סנה, מקי ומפ"ם.

יום חמישי, ה'י"ג בפברואר, 1953. שריהחן הסובייטי הזמין אליו את שגריר ישראל במוסקווה. הודיע לו על ניתוק היחסים בין ברית-המועצות למדינת ישראל. בתיגרות-רחוב בחיפה נפצעו כמה

* שהיה מעורב שנים מאוחר יותר בכתיבת המחזה זרזק אותו לכלבים. שהטיף לרציחת עורכי העולם הזה.

** אמו של מזכיר-הממשלה הנוכחי, אריה נאור.

*** שנתיים מאוחר יותר חודשו היחסים, נותקו מחדש אחרי מילחמת ששת-הימים והם מנותקים עד היום.

**** בין העצירים, העיתונאי ברוך נאדל.

השנייה, המרוחקת יותר. כאשר חצתה את הכביש, נעלמה מעיני אמה — לנצה. היא נמצאה כעבור 48 שעות באחד הפרדסים הסמוכים. היא נאנסה, ואחר-כך נרצחה. עמירה איתנה. אברהם לויז היה נער צעיר כאשר בא עם הוריו ואחיותיו לרמת-גן. הוא היה בחור חסון, וכחובב ספורט התבלט עד מהרה כשוער בקבוצת מכבי המקומית.

אחרי כמה שנות שירות במישרה, התייגס לבריגדה היהודית. כאשר שהה אבי-הם, בתוקף תפקידו, במצרים, הכיר את אודט ונשא אותה לאשה. הוא חזר עימה ארצה, כאן גולד להם בנם נחמן. בפרוץ מלחמת-השחרור היה ביתם, שר בשכונת המיפדה האזורי, מטרה לצלפי הכפר סלאמה. בזכות ידיעותיו הצבאיות

אשים שהשתתפו בהפגנה למען ידידות ברית-המועצות-ישראל.

יום שישי, ה'י"ג בפברואר, 1953. פראוודה יצא בהתקפה מוחצת על מדינת ישראל, והאשים את "שירות הביטחון הישראלי" בהנחת הפצצה. 10 מבין עצירי הפצצה שוחררו אחרי חקירת קצרה.

שבת, ה'י"ד בפברואר, 1953. שגריר ישראל בוואשינגטון, אבא אבן, ביקש סיוע חומרי ומסורי של מדינות המערב למדינת ישראל, המוקפת אויבים, העומדת מול התקפה סובייטית.

יום ראשון, ה'ט"ו בפברואר, 1953. מוזכר הליגה הערבית, עבד אליחאל חסר-נה, הצהיר לפני עיתונאים בקאהיר: "נגצל את הניתוק הזה לטובתנו".

יום שני, ה'ט"ז בפברואר, 1953.

העיתונאי ברוך נאדל

נער כחשוד בהנחת פצצה בבית הצי-רות של ברית-המועצות בשדרות רוט-פסע הראשונה. ברוך נאדל נחשד אז בקשרים עם מחתרת לאומנית אלימה.

מונה כמפקד ההגנה במקום. כעבור חור-דשים ספורים הרימו כמה חיילים, חבריו של אברהם שחגו בקירבת מקום, כוסיות קוניאק לכבוד הולדת בנו רחל. אברהם, השקט והמוצק, חיך קימעה מבעד לשפמו, וציין את שימתו בצורה השקטה והאפיינית לו.

השבוע, יומיים אחרי היעלם בתו, דקות ספורות לאחר ששמע את הידיעה המח-רידה על רציחתה, הרגיע את אודט שפריצה בבלי היסטרי, והפליא את שכניו ברי-עמידתו האיתנה.

התעלומה, שלא פוענחה במשך יומיים, הקימה על רגליה את כל השכונה הקטנה, וחושבת פחדו להרשות לילדיהם להסי-תובב לבדם בשעות הערב. גופתה של רחל, שנמצאה על ידי אנש מטורף, הועבר-רה לבית-החולים לעיני התושבים. בתנופה אדירה פנתה המישרה לחפש

פשעים

הרוצח מן המיפדה

"אמא, אני הולכת לקנות מסטיק, יש לי חצי גרוש", אמרה רחל לוויז בת הי-חמש לאמה. היה זה בשעה 6 באחד מער-בי השבוע. הילדה שעזבה את ביתה ברי-שכונת המיפדה האזורי, רמת-גן, אצה אל החנות הקרובה, אלא שזו הייתה סגורה. רחל החליטה לגסות את מזלה בחנות

"העולם הזה" 799

תאריך: 19.2.53

את הרוצח. עיתוני הערב הקדישו כור-תרות על רוחב העמוד והודיעו על פתיחת מיבצע שטן. ייתכן שכל הרעש לא בא במתכוון. ייתכן כי גופה עליידי המישרה עצמה, להשכיח את פעולות-הטרור העגור-מות. על כל פנים: בין 1200 השוטרים של מיבצע שטן וסיפורי-הזוועה של הר-צהרונים, הצטברה היסטריה המונית ברי-מישפחות ישראל עד כי אף אם אחת לא תסכים לשלוח את בתה לבית-הספר ללא ליווי מישרתי*.

תעלומות

מיסמכים דיפלומטיים

המישלות הראשון שהוצא מבניין שגריר-רות ברית-המועצות, אחרי ההודעה על ניתוק היחסים, היה ארגוניץ באורך שני מטרים וברוחב של ציי-מטר. הארגון הוע-בר לגמלה-תעושה לוד.

כשהובא לגמל עליידי נהג השגרירות, התבקש זה להצהיר על תוכנו. לאחר היי-סוס, התבקש טלפונית לשגרירות. אחרי שיחה, מיהר להצהיר כי בתוך הארגון: מיסמכים דיפלומטיים.

בסקרנות רבה עקבו האנשים שנמצאו ליד הבניין אחר הארגון. התהלכו שמועות משמועות שונות על תוכנו. אחת השמו-עות יצאה מחוגי השגרירות האמריקאית: הארגון הכיל את גופתו של עובד הצירות הסובייטית שחוסל לפני כחמישה חודשים. טען הדיפלומט האמריקאי: הרוסים מיהרו להוציא את הגופה משום שלא יד-עו אם מישרד-החוץ הישראלי יענה לבק-שת יירשוב להעניק לו ולעובדיו חסינות עד לצאתם את הארץ. לדיברי אחד האמ-ריקאים, נשמרה הגופה בפורמאלין או ברי-מקרר חשמלי. "על כל פנים", אמר, "לא הייתי רוצה לשתות ויסקי שנשמר בפרי-גידר הזה."

אנשים

● האדם היחיד שהביע בגלוי אהדה למבצעי פיצוץ השגרירות הרוסית היה ערי ז'בוטינסקי, בנו של המנהיג הי-רוויזיוניסטי הוותיק*, ומרצה בטכניון העברי בחיפה. אמר ז'בוטינסקי: המעשה יהיה סימן מעודד למיליוני היהודים ברי-ברית-המועצות, שיראו בכך ניסיון גועז של מדינת ישראל להתמודד עם ברית-המועצות. תוצאה טובה נוספת: המעשה יחיש תהליכים קיימים, ויעזור לגלות מהם אויבי המדינה.

● קריין קול ישראל אחר, עמיקם גורביץ, שלא היה אנטי-קומוניסט, הצי-טרף למפגיני האהדה לשגרירות הסוביי-טית, ופוטרו מתפקידו במהירות מפתיחה. הסיבה הרישמית: הוא הודיע כי הוא חר-לה, ונעדר מתפקידו בתחנה שעה שהשי-תתף בהפגנת האהדה הפרו-סובייטית.

* פרשת רציחתה של הילדה רחל לווי, הביאה לאחת האגדות המבעיתות של הארץ. אחד החשודים היה אזור לא-שפוי בשם בן-ציון סמוכה, שבמשך תקופה ארוכה הופעל עליו לחץ, והכל היו משוכנעים באשמתו. עד כדי כך, שכתוצאה החלו אנשים לשיר את שיר העם: "בן-ציון סמו-כה, אין כמוך...". רק כעבור זמן רב נתפס הרוצח-האנס, והוא נשפט וניכלא. ההאשמה של סמוכה נעלמה, והשיר נשאר. * וחבר הכנסת הראשונה.